

De

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

Klavertje vier

Binding en
borging

Christenpoliticus
Roel Kuiper

Theocratie: niet het goede ideaal

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie drs. Bas Luiten (hoofdredacteur),
drs. Heleen Sytsma - van Loo (eindredacteur),
prof. dr. Ad de Bruijne, drs. Janneke Burger -
Niemeijer, dr. Hans Schaeffer

Brede redactie Kernredactie plus prof. dr. Erik
de Boer, prof. dr. Sander Griffioen, prof. dr. Gert
Kwakkel, Jan Westert

Beeldredactie drs. Frouckje van der Wal

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per
e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie,
Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat
met (abonnementen)administratie te maken
heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar
De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie |
www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 96

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 49,95 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-

- abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m
31 december

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar
bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en
slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99

*Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het
niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.*

Foto cover: Frouckje van der Wal

www.dereformatie.nl

CRISIS

TEKST: BAS LUITEN, HOOFDREDACTEUR ///

Een foute komkommer in Spanje geeft
een politieke rel met Rusland, naast
alle schade voor tuinders in heel West-
Europa. Bij nader inzien lag de oorzaak
niet in Spanje, en was het ook geen
komkommer. Maar een voedselcrisis
is er zomaar en het had erger kunnen
zijn. Net als de geldcrisis en de klimaat-
crisis, om iets te noemen. Die vallen
helemaal niet mee. Daarnaast kent deze
wereld ook een gezagscrisis. Niemand
weet waar die op uitloopt.

Een crisis is volgens Van Dale een 'be-
slissend stadium in een ernstige ziekte',
of ook een 'wending, keerpunt'. Het is
een spannende situatie waarin de weg
niet rechtdoor loopt, het wordt beter
of slechter. Alleen met veel inspanning

kan het de
goede kant op
gaan. Maar of
dat lukt is on-
zeker. Dus is
het spannend
op aarde.
Nu is crisis
van oorsprong
een Grieks

woord. Het is zo ingeburgerd dat het
niet vertaald hoeft te worden. Toch
gebeurt dat in onze bijbelvertaling wel.
Telkens als er in de grondtekst crisis
staat, wordt het weergegeven met 'oor-
deel' of een woord van gelijke strekking.
Daardoor zien wij de crisis niet meer
staan in de Bijbel. En het oordeel lijkt
ergens anders over te gaan. Neem nu
Joh. 3:19. Daar staat in feite: 'Dit is de
crisis: het licht kwam in de wereld en
de mensen hielden meer van de duister-
nis dan van het licht.' Dat is verhelde-
rend. Hoeveel crisissen er ook mogen
zijn, ze staan in dit kader. Ze hebben
allemaal iets van Gods oordeel. De
samenleving kan niet langer rechtdoor
in menselijk verlangen naar welvaart.
Er moet gekozen worden, naar het licht
toe of anders er vanaf. Het gaat om
leven of dood. God brengt de geschiede-
nis in een beslissend stadium.
De kerk kan bijdragen aan de gene-
zing van wat ziek is. Het Woord is als
medicijn haar gegeven. Zelf komt ze
daarmee ook in de crisis. Gods oordeel
begint hier, niet in de wereld. Dus is het
spannend in de kerk.

Bas Luiten nieuwe hoofdredacteur

Vanwege zijn andere werkzaamheden ziet Ad de Bruijne zich genoodzaakt om zijn
leidinggevende taken binnen de redactie af te stoten. Sinds oktober 2008 heeft hij als
hoofdredacteur richting gegeven aan De Reformatie, onder andere gedurende het proces van
vernieuwing van begin vorig jaar. Vanaf deze plaats wil de redactie hem van harte bedanken voor
het werk dat hij verricht heeft en dat bijzonder is gewaardeerd. Gelukkig blijft hij deel uitmaken
van de redactie en zal hij artikelen blijven schrijven.

Met ingang van dit nummer geeft Bas Luiten leiding aan de redactie. Hij is al twintig jaar
redacteur van De Reformatie en kent dus het klappen van de zweep. Voor u als lezer zal er niet
zoveel veranderen. De redactie heeft er alle vertrouwen in dat de koers van De Reformatie
zal worden voortgezet onder de deskundige leiding van onze nieuwe hoofdredacteur: Bijbelse
antwoorden zoeken op de vragen die vandaag de dag op de kerk afkomen.

*Namens de redactie,
Heleen Sytsma - van Loo, eindredacteur*

IN DIT NUMMER

WAARHEID EN MACHT

Een staat met een christelijke grondwet – moeten we daarnaar streven? Jurn de Vries promoveerde onlangs op dit onderwerp en betoogt dat er aan dat ideaal zowel praktische als principiële bezwaren kleven. De kerk heeft meer aan een democratie dan aan een theocratie.

THEOCRATISCHE POLITIEK

De aanwezigheid van moslims in ons midden is aanleiding om het begrip theocratie te herijken. Theocratische politiek kun je omschrijven als het leven waardig en leefbaar houden, en rekenen met het geheim van Christus' koningschap over deze wereld.

BINDING EN BORGING

Op 27 mei jl. ontving de Generale Synode van Harderwijk afgevaardigden van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Synodepreses ds. P. Niemeijer taxeert de verhouding tussen deze kerken en de GKV in een tijd waarin christenen vreemdeling zijn in Nederland

EN VERDER

423 COLUMN EEN EVANGELIE DAT NIET ALLEEN WÀÀR IS, MAAR OOK ECHT ///

423 WWW.DEREFORMATIE.NL /// **424** BIJBELTAAL KLAVERTJE VIER /// **429** ACTUEEL VERDER MET DE NGK ///

408 BOEKBESPREKING CHRISTENPOLITICUS ROEL KUIPER /// **432** WANDELEN MET GOD WANNEER IS

EEN PREEK GOED? /// **434** KORT NIEUWS, PERSBERICHTEN /// **435** UIT DE KERKEN ///

Waarheid en macht

TEKST: JURN DE VRIES, OUD-HOOFDREDACTEUR VAN HET NEDERLANDS DAGBLAD /// FOTO PAG. 418/419: FROUCKJE VAN DER WAL

Zou het niet mooi zijn, als ons land door christelijke ministers werd geregeerd, die zich in hun werk willen laten leiden door Gods Woord en wet? Zeer zeker; en als christenen die betrokken zijn bij het wel en wee van ons land, mogen we daarnaar ook streven. Zou het niet nog mooier zijn, als in onze Grondwet was vastgelegd, dat de ministers zo móeten regeren?

Dan zou immers elke overheids-persoon zich moeten houden aan Gods wet. Wat kan daartegen zijn? Gods wet behelst toch, wat goed is voor ons volk?

Dat laatste is zeker waar. En vanuit die overtuiging hebben alle eeuwen door christenen naar zo'n christelijke staat gestreefd. In de Middeleeuwen leek dat ook haast vanzelfsprekend. Kerkvolk en burgerij vielen immers samen? Het kerkelijk gezag en het overheidsgezag regeerden over dezelfde mensen. Theocratie noemen we zo'n stelsel.

Praktische bezwaren Maar ook in die tijd ging dat al niet zonder problemen. De kerk vond dat zij het hoogste gezag had in de persoon van de paus. Alle wereldlijke overheden moesten hem onderdanig zijn. Dat de paus het

hoogste kerkelijke en wereldlijke gezag bezat, werd uitgedrukt met het symbool van twee gekruiste sleutels, dat tot vandaag het wapen van het Vaticaan vormt. Maar op hun beurt vonden koningen en keizers, dat zij zeggenschap behoorden te hebben over de kerk in hun land en bij voorbeeld de bisschoppen mochten benoemen. Daar stond dan tegenover dat zij ook de geestelijken betaalden. Die strijd heeft de kerk geen goed gedaan.

Ook na de Reformatie waren er nog zulke spanningen. In het Zürich van Zwingli en het Genève van Calvijn waren er voortdurend conflicten tussen stadsbestuur en kerkenraad over de bevoegdheid tot tuchttoefening over het leven van de burgers. In wezen belemmerde het stadsbestuur de kerkenraad om zijn verantwoordelijkheid in dezen te nemen.¹ In de Nederlandse republiek verhinderden de Staten-Generaal na 1619 het bijeenkomen van een nationale synode, waardoor afwijkingen in de leer niet goed meer bestreden konden worden. In 1735, tijdens het tweede stadhouderloos tijdperk, straffen de Staten van Holland een predikant die in de eredienst had gebeden voor de Prins van Oranje en zijn vrouw, met inhouding van zijn traktement. Pas toen de dominee schriftelijk spijt betuigde,

werd de betaling van zijn traktement hervat.²

Zulke fricties zijn geen vermijdbare bijverschijnselen; ze zijn onontkoombaar verbonden aan een theocratisch stelsel, waarin de burgerlijke overheid zich tot taak stelt het volk op te voeden en terug te leiden tot de dienst aan God.

In de Nederlandse samenleving van vandaag lijkt zo'n samenwerking tussen kerk en staat een irreële droom geworden. Ook als een christenpoliticus door die droom bekoord wordt, kan hij daar in de praktijk toch weinig mee. Christenen zijn een minderheid geworden en hun vertegenwoordigers zouden niet begrepen worden, als zij vandaag de overheid opriepen tot zo'n theocratische ambtsopvatting.

Principiële bezwaren Maar is daarmee alles gezegd: theocratie was een bron van competentieconflicten in het verleden en is onhaalbaar in het heden? Dat zijn meer praktische dan principiële bezwaren. Moeten we dan toch aan dat ideaal vasthouden, ook al is het vandaag onbereikbaar?

Naar mijn mening moet er meer van gezegd worden. Er is alle reden om vanuit de Schrift ook kritisch te kijken naar het ideaal als zodanig. Omdat het Nieuwe Testament op het eerste gezicht

Het wapen van Vaticaanstad.

Bron: Wiki Commons

maar weinig lijkt te zeggen over de taak van de overheid, beroepen voorstanders van het theocratisch ideaal zich altijd op het Oude Testament: zoals het onder David in Israël was, zo zou het ook tegenwoordig moeten zijn! We treffen dat zelfs aan in een confessie uit de Reformatietijd. De Schotse confessie van 1560 stelt in artikel 24 'dat de Reformatie en zuivering van de godsdienst voornamelijk en in het bijzonder tot de taak van koningen, vorsten, regeerders en magistraten behoren.' En dan wordt verwezen naar wat David, Josafat, Hizkia, Josia en anderen gedaan hebben, 'die voor hun ijver voor deze zaak zeer geprezen worden'.³

Maar dat theocratisch koningschap onder Israël had een specifieke plaats in de heilsgeschiedenis. Het volk moest afgezonderd blijven van de volkeren rondom hen, om zo uit zijn midden de Messias te kunnen voortbrengen. De specifieke taken van Israëls koningen jegens de godsdienst kunnen daarom niet zomaar op de overheden in de bedeling na Pinksteren overgedragen worden. Deze overheden hebben een andere opdracht: in afwachting van de wederkomst van Jezus Christus en zijn definitieve oordeel, hier op aarde de orde te bewaren door met gezag oordelen te geven over goed en kwaad.

Het theocratisch ideaal gaat uit van een eenheid tussen staatsvolk en kerkvolk. Wie geen kerklid is, komt er dan een beetje bij te hangen. Maar hoewel sinds Pinksteren wel de boodschap van het heil tot alle volkeren gaat, is er geen belofte van een volksbekering. De christelijke gemeente is een volk dat *uit* alle volkeren van de aarde verzameld wordt tot de dienst van God (Opb. 5:9). Zij heeft haar plaats *in* de wereld, maar is niet *van* de wereld, zoals het Koninkrijk van Christus niet van deze wereld is (Joh. 18:36)

Het theocratisch ideaal impliceert ook dat uiterlijke machtsmiddelen, waarover de overheid beschikt, worden ingezet om het volk tot de dienst van God te bekeren en het daarbij te bewaren. A.A. van Ruler, een pleitbezorger van de theocratie bij uitstek, betoogde dat de enige vereniging en vermenging van waarheid en macht die toelaatbaar is, gelegen is in de theocratie, in het huwelijk van de kerk en de staat.⁴ Ik stel daartegenover, dat waarheid en macht elkaar juist niet verdragen en de verbinding van beide dus niet toelaatbaar is. Waarheid moet overtuigen in zichzelf, en Gods waarheid moet overtuigen door de kracht van Gods Geest. Daar hoort geen menselijke dwang of drang tussen te komen. Macht is noodzakelijk om het recht te beschermen en daartoe is die aan de overheid gegeven. Ook al zouden de overheden de waarheid kennen – dat is ook niet vanzelfsprekend het geval en dan wordt theocratie zelfs bedreigend! –, dan nog dient zij zich ervan te onthouden haar machtsmiddelen – strafwet, subsidie – te gebruiken om die waarheid aan mensen op te dringen. Mijn conclusie is dan ook, dat Gods Woord niet van ons vraagt te ijveren voor een theocratisch staatsbestel, een staat met een christelijke grondwet, in onze huidige tijd. Daarmee zou de burgerlijke overheid haar boekje te buiten gaan.

Het alternatief Betekent dit, dat het christelijk geloof niets voor de staat en de politiek te zeggen heeft en dat christenen precies dezelfde positie kunnen innemen als liberalen die zweren bij de

democratie? Dat zou evenmin een goede weg zijn. Omdat de Bijbel zich niet direct uitspreekt over de staatsvorm in de bedeling naar Pinksteren, doen we er goed aan ook niet één staatsrechtelijk model als Schriftuurlijk geboden

*'Het theocratisch
ideaal impliceert
dat machtsmiddelen
worden ingezet om
het volk tot de dienst
van God te bekeren'*

te idealiseren. Elk model heeft bezwaren. Een autocratisch bewind zou prima kunnen werken, als de vorst onzelfzuchtig het goede voor zijn volk zoekt. Maar de ervaring leert – en we kunnen het uit de Bijbel weten! – dat het beschikken over macht een grote verleiding tot machtsmisbruik bevat en dat weinigen die verlei-

ding weten te weerstaan.

Daarom is het goed dat zij die met macht bekleed zijn, verantwoording afleggen en gecontroleerd worden door instellingen die daarvoor aangewezen zijn, zoals het ook goed is dat hun bestuur zoveel mogelijk in de openbaarheid geschiedt. Dat zijn belangrijke waarborgen tegen machtsmisbruik. Zulke regelingen in de grondwet zijn niet in strijd met de erkenning dat de overheid haar macht van God ontvingen heeft. Ze houden er wel rekening mee dat God die macht in handen van zondige mensen heeft gelegd, die tegen zichzelf beschermd moeten worden. In deze vorm kunnen christenen een democratisch bestel van harte aanvaarden en daarin deelnemen. Het is niet het volmaakte bestel – dat is niet te bereiken in een wereld waarin zonde en duivel nog hun rol spelen. Maar het biedt wel de beste bescherming aan de burgers voor een rustig en ongestoord leven (1 Tim. 2:2). Daarbij moet wel duidelijk zijn, dat we hier met 'democratie' meer bedoelen dan een systeem

waarin bij meerderheid van stemmen wordt beslist. Als het enkel daarom zou gaan, zou de politiek spoedig in de greep komen van het populisme en dat gaat ten koste van het recht. Het systeem van meerderheidsbeslissingen is weliswaar onmisbaar om tot besluitvorming te komen, maar het biedt geen waarborg voor het recht. En zeker laat de waarheid zich niet langs die weg vaststellen. Daarom hoort tot een goede democratie ook de bescherming tegen willekeur, ook die van een meerderheid van stemmen of door het monopolie van de macht. Daarom is van wezenlijk belang dat overheden zich ook zelf behoren te houden aan de wetten en zichzelf daar niet boven mogen verheffen. Zit een wet haar in de weg, dan zal ze de medewerking en controle van het parlement nodig hebben om die te veranderen. Voorts bestaan er rechten en vrijheden, die ook gelden voor minderheden die ze wellicht anders gebruiken dan wijzelf zouden goedkeuren, maar die daar toch niet in belemmerd mogen worden, anders dan om dringende redenen die in de Grondwet zijn aangegeven. Zonder die waarborgen kan democratie zomaar omslaan in dictatuur van de meerderheid.

Overheid en kerk Met een aldus gestructureerde democratie is de christelijke kerk meer gebaat dan met een theocratie, waarbij zijzelf aanschurkt tegen of deel uitmaakt van de uiterlijke macht in de samenleving. De kerk dient haar eigen boodschap vrijuit te brengen en enkel te vertrouwen op de kracht van de Geest, niet op de macht van mensen, en de mensen moeten die

boodschap zonder dwang kunnen overwegen. De Kerk kan ook de overheden aanspreken, als die hun bevoegdheden gebruiken op een wijze die volgens Gods Woord schadelijk is voor het volk. De overheid van haar kant beschermt

'Mijn conclusie is dat Gods Woord niet van ons vraagt te ijveren voor een theocratisch staatsbestel'

de kerk vanuit haar verantwoordelijkheid voor de openbare orde, zodat de Kerk onbelemmerd haar werk kan doen. Maar daarin treedt de overheid niet exclusief op, want dan zou ze toch weer haar macht gebruiken ten voordele van een kerk of geloof, wat automatisch achterstelling van de andere betekent. Ook overheidspersonen die zelf christen zijn, moeten beseffen dat de komst van het rijk van God en het overwinnen van de macht van de duivel niet door uiterlijke macht, maar door de kracht van Woord en Geest tot stand moet komen.

Betekent dit dat de overheid in alle opzichten neutraal moet zijn? Dat niet; dat is zelfs onmogelijk. Ze behoort wel

onpartijdig te zijn, in die zin dat ze iedereen gelijke rechten geeft en zich niet laat leiden door eigen voorkeuren – hoe goed die ook mogen zijn. Ze legt het volk niet op dat het gehoorzaam moet zijn aan God. Maar ze ontkomt er niet aan in de uitoefening van haar ambt oordelen te vormen en die met gezag te geven over goed en kwaad; dat is zelfs het wezen ervan. En dan kan niemand neutraal zijn; dan moeten er keuzen gemaakt worden. Christenen, al dan niet verenigd in een politieke partij, mogen, ja moeten er dan op aandringen dat de overheid zich in die keuze laat leiden door de wijsheid van Gods Woord, zonder daarmee de persoonlijke vrijheden en verantwoordelijkheden van mensen in het gedrang te brengen. Christelijke bewindslieden zullen evenzo trachten vanuit die wijsheid te besturen, naar de mate waarin de politieke situatie hun daarvoor de ruimte geeft. Er kan een situatie zijn waarin die ruimte geheel ontbreekt; dan is het beter van politieke verantwoordelijkheid af te zien. Maar het is niet

In de Nederlandse samenleving van vandaag lijkt zo'n samenwerking tussen kerk en staat een irreële droom geworden.///

nodig pas zulke verantwoordelijkheid te aanvaarden, als men voor honderd procent volgens Bijbelse normen kan regeren. Men kan ook proberen door de invloed die men op een hoge positie heeft, kwade dingen tegen te houden en goede te bevorderen, ook al zou dat maar in beperkte mate lukken. In dat opzicht is Daniël voor ons vandaag een beter voorbeeld dan Josia.

We doen dat met de belijdenis dat Jezus Christus ook vandaag regeert vanuit de hemel. Wie dat theocratie wil noemen, mag dat doen, maar de term schept dan wel verwarring. Jezus Christus neemt vandaag aardse overheden in zijn dienst, niet om rechtstreeks zijn rijk op aarde te vestigen, maar om het recht te handhaven, waardoor zijn kerkvergadering kan voortgaan. We mogen dankbaar zijn, wanneer deze overheden, of het nu uit christelijke of uit liberale principes gebeurt, deze taak op een goede wijze vervullen. We weten maar al te goed – de voorbeelden liggen voor het grijpen – dat het ook heel anders kan. Maar onder wat voor politiek bestel we

ook leven, we zien uit naar het moment dat Christus eens zijn absolute Theocratie zal vestigen, waarin werkelijk allen met eenparige schouder God zullen dienen. Onze medemensen mogen ons misschien zien als buitenbeentjes⁵, wij mogen ons nu reeds burgers van dat Koninkrijk weten (Fil. 3:20).

Jurn de Vries promoveerde onlangs aan de TU in Kampen op een proefschrift met de titel *Een theocratisch visioen. De verhouding van religie en politiek bij A.A. van Ruler. Zoetermeer (Boekencentrum), 2011. 400 pagina's, € 29,90.*

- 1 Zie hiervoor dr. H.A. Speelman, *Calvijn en de zelfstandigheid van de kerk* (1994).
- 2 Bron: *Resolutien van de Heeren Staten van Holland en Westvriesland, in haar Edele Grot Mog. Vergadering genoomen in den jaare 1735.*
- 3 Dr. M. te Velde (red.), *Confessies*, 432, 433
- 4 Dr. A.A. van Ruler, *Droom en gestalte*, 211.
- 5 *NRC Handelsblad* maakte op 25 mei jl. in een artikel over religiositeit in Nederland onderscheid tussen kerkleden en gewone burgers: 'dat kerkleden twee à drie keer zoveel doen aan vrijwilligerswerk en goede doelen als gewone burgers'.

✦ SAMENVATTING

Een overheid die zich tot taak stelt het volk op te voeden en terug te leiden tot de dienst aan God – is dat iets waar we als christenen naar zouden moeten streven: een staat met een christelijke grondwet? Aan dat ideaal kleven naast praktische ook principiële bezwaren. Met een tegen willekeur gewaarborgde democratie is de kerk meer gebaat dan met een theocratisch stelsel.

Theocratische politiek: ruimte maken voor het geheim

TEKST: CEES RENTIER, PREDIKANTDIRECTEUR VAN DE STICHTING EVANGELIE & MOSLIMS, ZIE WWW.EVANGELIE-MOSLIMS.NL /// FOTO: BERT GOEDHART

In de Angelsaksische wereld is er meer ruimte voor herijking van begrippen die in diskrediet zijn geraakt. In het geval van het woord theocratie is dat broodnodig. Er is een actuele aanleiding voor: de aanwezigheid van moslims in ons midden. De redactie vroeg me in te gaan op de betekenis van de theocratie in het licht van de aanwezigheid van moslims.

De religieus neutrale staat bestaat niet. Achter het beleid van de overheid gaan altijd levensbeschouwelijke keuzes schuil. Dat is lange tijd niet zo zichtbaar geweest omdat Nederland seculariseerde en secularieren hun eigen levensbeschouwing als absolute waarheid boven de discussie plaatsten. Nu Nederland verkleurt door migratie en globalisering, ontdekken we dat politiek minder neutraal is dan we lang dachten. Welke vrijheid geven we elkaar bij botsende visies op het gebied van onderwijs, arbeidsritme, kleding, voedsel, familierecht en seksuele moraal?

Rentmeester Omgekeerd is het zo dat de politiek aanhangers van religies dwingt om te laten zien wat hun geloof betekent voor het dagelijkse leven. Voor de meeste moslims is dat een vanzelfsprekende zaak. Niet voor niets begint de islamitische jaartelling bij het moment dat Mohammed politieke macht krijgt: de *hidjra* naar Medina. De betekenis van het woord

islam is voor moslims de onderwerping aan God in het dagelijkse leven en de *sjarie'a* gaat dan ook over alle facetten daarvan. De islam benadrukt dat de mens *khaliefa* is, rentmeester van God

'De waarachtigheid van ons geloof moet zichtbaar zijn in de manier waarop we ons inzetten voor de samenleving'

op aarde, een beeld dat ontleend is aan de Thora. Voor veel moslims is het dan ook vanzelfsprekend dat de hoogste politieke leider, de *kalief*, zich er als Gods plaatsvervanger voor moet beijveren dat mensen Hem dienen. Het hoeft geen betoog dat het ernstig falen van leiders

binnen de moslimgemeenschappen van het Midden Oosten een golf van secularisatie met zich meebrengt.

Christenen zijn verdeeld. Moet je Constantijn de Grote (337†) zien als een geschenk uit Gods hand zoals koning David voor Israël, of was het de zondeval van de kerk dat zij zich vergreep aan politieke macht? De SGP kiest met Van Ruler voor het eerste. Veel christenen vandaag kiezen min of meer voor de laatste positie. Sommigen menen met Van de Beek dat de kerk per definitie een verborgen, vervolgte minderheid vormt, een subversief christendom dat

daarom niet werkelijk kan deelnemen aan de politiek.

Geheim Beide visies zijn volgens mij Bijbelstheologisch niet vol te houden. Het optreden van Jezus heeft voldoende duidelijk gemaakt dat het koningschap van Israël een moment is in Gods geschiedenis op weg naar de verschijning van Jezus Christus. Het falen van ons 'kalifaat' is fundamenteel aan het licht gekomen. Na Jezus' komst kunnen we dat dus niet meer herhalen. En als God in Jezus het oordeel over onze ongehoorzaamheid op Zich heeft genomen, kunnen wij het koningschap niet willen uitvoeren alsof er niets gebeurd is. Het alternatief is geen doperse wereldmijding. Zolang Jezus niet terug is, geldt immers de aansporing van Jacobus dat de waarachtigheid van ons geloof zichtbaar moet zijn in de manier waarop we ons inzetten voor de samenleving. Er is een derde weg. Met de Oxfordse ethicus O'Donovan meen ik dat in de periode tussen de eerste en de tweede komst van Jezus christenen zich actief mogen inzetten voor een overheid die zich terughoudend opstelt en ruimte geeft voor het geheim van Christus. O'Donovan verbindt de taak van de

overheid niet met het cultuurmandaat van de schepping en ziet evenmin de christelijke staat als een voorbode van het koninkrijk van God. De overheid moet erkennen dat Christus de eigenlijke koning is en zij zelf slechts een bescheiden rol heeft tussen de zondeval en de wederkomst van Christus. In de liturgie van de kerk en het leven van christenen wordt het koningschap van Christus al erkend en geëerd. Toch is tot de wederkomst van Christus de overheid nog nodig om 'voorlopig recht te zetten' wat er scheef groeit in de samenleving, zodat er verder geleefd kan worden. Het eigenlijke oordeel is echter aan God en daarom dient de overheid terughoudend te zijn in het straffen. De overheid is er ook niet om burgers levensbeschouwelijk in een bepaalde richting te dwingen of naar een heilstaat te streven, maar juist ruimte te geven voor het getuigenis van de kerk. Op dit punt lijkt O'Donovan een waardevolle

correctie te zijn op het gedachtegoed van Van Ruler. De overheidstaak is een seculier werk, geen charisma, maar wel een belangrijke christelijke roeping.

Religieuze doelen Deze terughoudende rol voor de overheid die voluit rekening houdt met het geheim van Christus, is verrassend actueel. Het liberalisme en de islam neigen beide naar een overheid die erg dwingend optreedt in de publieke ruimte en dat is in een plurale samenleving altijd riskant. Hoewel de islam ook nadruk legt op Gods oordeelsdag, heeft toch de *sjarie'a* in de geschiedenis van de islam vaak een dwingend karakter gehad in de publieke ruimte. De overheid kreeg een rol om de individuele moraal te bewaken door tal van gedetailleerde

voorschriften dwingend op te leggen in het publieke leven en zware straffen zoals doodstraf en verminkingen op grond van de *sjarie'a* uit te voeren. In de islam is er een optimistisch mensbeeld. De mens is als *khaliefa* van God in staat om Hem te dienen en zijn dienst uit te breiden over de aarde en daarom is het

de taak van de *khalief* om de islam te verdedigen en uit te breiden. Daarnaast geldt er vanuit de klassieke *sjarie'a* in veel opzichten een verschillend recht voor moslims en niet-moslims. Daarmee wordt de staatsmacht een instrument om met gebruik van geweld

religieuze doelen na te streven. Die weg wijst het evangelie nadrukkelijk af. Een overheid die *terughoudend* is omdat ze rekening houdt met het *geheim* van Christus, is iets anders dan een neutrale overheid. Sommige christenpolitici hebben zich als nazaten van Herman Dooyeweerd vanuit een neutrale pluralistische overheidsopvatting actief ingezet om moslims aan allerlei subsidies, opleidingen en voorrechten te helpen die christenen vanuit een lange geschiedenis in Europa verworven hebben. Dat lijkt mij geen goede handelswijze, niet alleen omdat je het als christen niet kunt verantwoorden om expliciet tegenstemmen tegen het evangelie die afbreuk proberen te doen aan de kerk in het zadel te helpen, maar ook omdat dit niet bij de taak van de overheid hoort. Nu lopen allerlei integratieprojecten via religieuze (vaak islamitische) instellingen en bemoeit de overheid zich met het ontwikkelen van een polderislam. Dat betekent dat migranten die uit een moslimland komen waar de overheid ook al hun geloof bepaalde,

*'De overheidstaak
is een seculier werk,
geen charisma, maar
wel een belangrijke
christelijke roeping'*

Nederland verkleurt door migratie en globalisering ///

opnieuw onvoldoende vrijheid krijgen om eigen religieuze keuzes te maken. De overheid behandelt hen ongevraagd als moslim. Wanneer we als christenen voorstellen dat de overheid hier terughoudender in wordt, kan dat ook betekenen dat kerkelijke instellingen subsidies gaan mislopen. Dat is op korte termijn natuurlijk erg vervelend, maar op lange termijn misschien wel goed voor de missionaire roeping van de kerk. De overheid heeft veel taken van de kerk overgenomen of gesubsidieerd, maar daarmee hebben we een verzorgingsstaat gecreëerd die nu onbetaalbaar blijkt. Wanneer de overheid meer afstand neemt, krijgt ook de kerk weer ruimte om de wereld in Jezus' naam te dienen.

Terughoudendheid Nog een actueel voorbeeld van terughoudendheid die de overheid vanuit christelijk perspectief zou moeten kenmerken, is het verbod op smalende godslastering. Moslims hebben sinds de cartooncrisis internationaal diverse keren geprobeerd een nog verdergaand verbod in te voeren, namelijk dat belediging van godsdiensten strafbaar dient te worden. Dit past bij het optreden van Mohammed in Medina en het denken van de *sjarie'a* over de de dhimmi-status van niet-moslims die de superioriteit van de islam moeten erkennen. Christenen in landen met een moslimmeerderheid wordt met dit soort wetgeving regelmatig de mond gesnoerd, of ze worden zelfs ter dood veroordeeld. Ook in eigen land is het voor moslims moeilijk om de islam te verlaten omdat zij daarmee de

islam in diskrediet zouden brengen. Als christen wil ik niet dat de overheid zich met godslastering bemoeit. Het oordeel over godslastering heeft Jezus gedragen en zal op de laatste dag gedragen worden door hen die Hem afwijzen. Nu

‘Wanneer de overheid meer afstand neemt, krijgt ook de kerk weer ruimte om de wereld in Jezus' naam te dienen’

niet. Het is interessant dat de SGP destijds bij het tot stand komen van de wet met betrekking tot godslastering zich dat realiseerde en tegenstemde. Omgekeerd betekent *terughoudendheid* wat mij betreft ook ruimte voor moskeeën en islamitische scholen. Een moskee

verbod is onuitvoerbaar. Laten christenen liever migranten nadrukkelijker uitnodigen in hun ‘witte’ kerken! Dat een overheid eindtermen stelt wat betreft kennis en grenzen stelt wat betreft waardigheid, veiligheid en gezondheid, lijkt me belangrijk. Maar een overheid behoort niet zoals nu via het onderwijs een bepaalde moraal voor te schrijven. Het lijkt mij een Bijbels gebod dat ouders hun minderjarige kinderen kunnen laten scholen op een manier die zij verantwoord achten.

Terughoudend is niet *neutraal*. Christelijke verworvenheden zoals de zondagsrust en christelijke feestdagen, hoeven we zelf niet in te ruilen voor een islamitisch offerfeest of vrije vrijdagmiddag. Niet alleen omdat de islamitische traditie niet voorschrijft dat moslims dan niet mogen werken, maar ook omdat het arbeidsrecht hun voldoende mogelijkheden geeft om hun feesten en rituelen na te komen. Zondagsrust en

christelijke feestdagen zijn bijzonder waardevolle manieren waarmee de overheid de kerk ruimte geeft, zonder dat anderen een bepaalde levensvisie wordt opgedrongen. We mogen onbeschaamd blijven streven naar een draagvlak daarvoor in de samenleving. Aandacht vraagt het familierecht. Opnieuw klinkt zowel uit liberale als uit islamitische hoek een ander geluid. In de islamitische traditie gaat het bij het huwelijk om een contract met ongelijke verhoudingen tussen man en vrouw. Het heeft ook allerlei consequenties voor de familieverhoudingen wanneer iemand de islam verlaat. Het zou mooi zijn wanneer CU-senator Kuiper hier de notie van het *verbond* in de nieuwe grondwet die hij voorstelde zou kunnen inbrengen. Het verbond als basis voor huwelijk, gezin en samenleving, als barricade tegen de liberale zelfzucht van

‘Theocratische politiek betekent het leven waardig en leefbaar houden’

het individu, de geslotenheid die de islamitische gemeenschap kan zijn en de eerwraak die bepaalde etnische groepen verlamt. Theocratische politiek betekent het leven waardig en leefbaar houden, en rekenen met het geheim

van Christus' koningschap over deze wereld. Dat geeft de kerk de ruimte om met verwachting van het werk van de Geest, zowel moslims als liberalen op te roepen zich nu al aan Jezus over te geven. Ik ben dankbaar dat ik nog steeds volop de ruimte heb om dat te mogen doen.

Bovenstaande gedachten zijn door de auteur verder uitgewerkt in het boek *Europa, het Mekka van de islam?* Amsterdam (Buijten & Schipperheijn), 2007. 80 pagina's, € 8,50.

RONALD WESTERBEEK ///

Een evangelie dat niet alleen wáár is, maar ook echt

‘In mijn kerk lijkt het alsof christenen perfecte mensen moeten zijn. Daar word ik zo moedeloos van, want het lukt me niet,’ verzucht Esther, die in een Ghanese pinkstergemeente kerkt, tegen haar Ghanese vriendin Charity. ‘Hoe is dat in jouw kerk? In Grace Church mag je fouten maken,’ zegt Charity. ‘Je kunt er eerlijk zijn over jezelf.’

Ik vang dit gesprekje in het voorbijgaan op en de rest van de dag ben ik blij. Wat een prachtig compliment geeft Charity over Grace Church! En wat bemoedigend om terug te horen dat het echt is geland in haar hart, dat Grace Church werkelijk ‘genade-kerk’ wil zijn. We zeggen het heel vaak: ‘Come as you are’- kom zoals je bent. Ook al is je leven een rotzooitje. Je hoeft niet heilig te zijn om bij Jezus te mogen komen. Maar ook: ‘Don’t stay as you are’ – door de genade van Jezus Christus mag je leven daadwerkelijk vernieuwd en geheeld worden. Neem Patricia. Ze heeft drie kinderen

van twee mannen, die haar allebei hebben laten zitten. Als alleenstaande moeder heeft ze het niet gemakkelijk. De verhouding met familieleden in Afrika is moeizaam en de hele familie vreest stilzwijgend de vloek die een tante twintig jaar geleden door een *witch doctor* liet uitspreken. Patricia woont al vijftien jaar in Nederland, maar voordat ze in Grace Church kwam, was ze nog nooit bij Nederlanders uitgenodigd. Grace Church is een heuse familie met ‘ooms’ en ‘tantes’, en we trekken intensief met elkaar op. We eten bij elkaar thuis, passen op elkaars kinderen, gaan met elkaar naar het strand, vieren feestjes en helpen met klussen. En terwijl we ons dagelijkse leven delen, wordt alles bespreekbaar. De mooiste gesprekken zijn de ‘toevallige’, tijdens de afwas of het opruimen: over een gezonde opvoeding, over eerlijkheid en echtheid, over verbittering en vergeving. Met elkaar ontdekken we hoe het evangelie van

genade alles verandert. Voor het eerst komt Patricia bij haar pijn. En voor het eerst gaat ze zien hoe haar leven echt kan veranderen, als ze Jezus erin toelaat.

‘In mijn kerk in Lagos zaten we vier avonden per week in de kerk om te bidden en te lofprijzen, maar we spraken nooit over onze problemen of zonden,’ zei Moses uit Nigeria laatst. ‘Hier in Grace Church praten we over alles en helpen we elkaar om het evangelie toe te passen op ons leven. Hier is het geloof niet alleen wáár, maar ook écht.’

Ronald Westerbeek is gemeentestichter en samen met zijn vrouw Nienke teamleider van ICF Amersfoort. ICF Amersfoort bestaat uit twee deelprojecten, Grace Church (Engels) en Oase (Arabisch/Nederlands).

WWW.DEREFORMATIE.NL

Voor de zomervakantie verschijnt er D.V. nog één nummer van De Reformatie. Het is een nummer van maar liefst 32 pagina's met als thema *Geluk*. Thema-artikelen worden o.a. geschreven door René Barkema (over John Piper en het christenhedonisme), door hoofdredacteur Bas Luiten (over hoe de samenleving zich vergist in geluk) en door Henk Bondt (over Prediker en geluk). Daarnaast komen er ook een paar extra columns in van mensen die vanuit hun persoonlijke situatie iets bijzonders te vertellen hebben over wat geluk voor hen betekent.

Het eerste nummer na de zomervakantie staat gepland voor 26 augustus en gaat over het thema *Total Church*.

Op de website van De Reformatie kunt u uw mening geven over de inhoud van een nummer, lezen wat andere abonnees ergens van vinden en reageren op een stelling. Nieuw: u kunt nu via het algemene contactformulier ook inhoudelijke VRAGEN insturen voor de rubriek *Vraag & Antwoord*, los van de thema's die in De Reformatie aan de orde komen.

Bij dit nummer over theocratie is de stelling:

Met Gods wet kun je geen land regeren.

Klavertje vier

'...VREUGDE...VRIENDELIJKHEID...VRIJMOEDIGHEID...VREDE...'

Filippenzen 4:4-7

Een klavertje vier is zeldzaam; vind je er een, dan heb je geluk. Het mooie is: je hoeft niet meer op zoek, Paulus reikt je hem aan: wat een geluk! Om het klavertje staat een stippellijn. Die staat voor de Heilige Geest. Hij omspannt het klavertje vier van Filippenzen 4. Wij kunnen ons niet opwerken tot klavertje vier, het hoeft ook niet. De stippellijn zegt: we willen ons laten leiden door de Heilige Geest. Dankzij Hem kan het klavertje vier groeien en bloeien.

Vreugde Op het onderste blaadje staat vreugde. Eigenlijk: wees altijd verheugd. Maar wie is er nou altijd blij? Paulus zegt er nog iets bij: wees altijd blij in de Heer. Dat moet er wel bij. Paulus zit zelf gevangen als hij deze brief schrijft. Daar was hij niet blij mee, natuurlijk niet. Hij was blij in de Heer, zeldzaam gelukkig met Christus die aan het kruis is gestorven en na drie dagen is opgestaan om ons voorgoed aan zijn Vader te verbinden zonder dat iemand daar nog tussen komt. Dat is het. Paulus vraagt geen blijdschap zonder meer, maar blijdschap in de Heer.

Vriendelijkheid Dan het linker blaadje: laat iedereen u kennen als vriendelijke mensen. Weer zo'n totaal woord: iedereen. Poeh! Wie is nou vriendelijk tegen iedereen? Paulus zegt gelukkig nog wat: de Heer is nabij. Dat betekent: Hij komt er aan (Fil. 3:20). Het betekent

ook: Hij is dichtbij. Ben je niet altijd vriendelijk? Bedenk dan dat Jezus snel terugkomt: laat iets van Gods liefde zien nu het nog kan. Bedenk ook dat Hij je helpt om mensen welwillend tegemoet te treden.

Vrijmoedigheid We gaan naar het rechter blaadje. Wees over niets bezorgd. Weer zo'n totaal woord: over niets. Zucht! Wie loopt er nou nooit te tobben? Is dit niet te simpel? Nee, toch niet. Paulus maakt opnieuw de beweging naar God en gebruikt dan vier woorden voor bidden. Oftewel: zeg alles maar vrijmoedig tegen God. Alles, ook wat je moeilijk vindt. Op danken valt speciale nadruk. Ik vat het zo op: alles is in allerlei toonaarden welkom, maar blijf benoemen wat God je geeft.

Vrede Het bovenste blaadje is vrede. Gelukkig ook hier hele totale woorden: alle verstand, hart én gedachten. Gelukkig ook hier de Here God in beeld. Hij is zelfs volledig beeldbepalend! Hij reageert op vreugde, vriendelijkheid en vrijmoedigheid: vrede zij u, het is goed tussen Mij en jou. Daar komt niemand meer tussen. Want Ik bewaar je emotio (hart) en je ratio (gedachten) onder de koepel van relatio, dat is in Christus Jezus. Op Hem valt de nadruk. Focus dus op Christus, niet op je gevoel of je verstand. Wees in Hem zeldzaam gelukkig met God!

*Focus op Christus, niet op je
gevoel of je verstand. Wees in Hem
zeldzaam gelukkig met God.*

Binding en borging

TEKST: P. NIEMEIJER, PREDIKANT TE DEN HELDER EN PRESES VAN DE SYNODE VAN HARDERWIJK ///

Op vrijdag 27 mei jl. ontving de Generale Synode van Harderwijk afgevaardigden van de Nederlands Gereformeerde Kerken. Na een hartelijk welkom aan de broeders van de Commissie voor Contact en Samenspreking van de NGK sprak de preses van de synode hen toe met onderstaande woorden.

‘Het is vandaag niet voor het eerst dat u op onze synode uw opwachting maakt.

Na een tijd van afstand tussen u en ons bent u inmiddels een vertrouwde verschijning.

Onze wegen scheidden in de jaren zestig. Dat was in de samenleving een tijd van afbraak van christelijke wetten en instituties, en kerkelijk was het een tijd van oecumene ten koste van de waarheid. Met name de reactie op die laatste

verdeelde u en ons. Wij vonden dat u te weinig kritisch stond tegenover zaken die wij als afbraak zagen, en we namen u dat kwalijk. Daartegenover kregen wij van u het verwijt dat we te star waren.

Na de kaalslag Inmiddels is bijna alles wat christelijk was aan het publieke leven afgebroken. Kerken zijn gedecimeerd. Een enorme kaalslag heeft plaatsgegrepen. Ooit vergeleek ik de situatie van het christendom in ons

land met de foto's van Rotterdam na het bombardement van 14 mei 1940. Hier en daar zie je op die foto's in een geblakerde vlakte nog een gebouw overeind. Een gebouw dat je als Rotterdammer op die foto misschien pas voor het eerst opviel. Het had er altijd gestaan, maar je had het nooit gezien. Zo voel ik het klimaat in ons land nu ook aan. In de voortgaande ontkerstening staat er nog maar heel weinig christelijks overeind. Vandaag zie je

Rotterdam en de beschadigde Laurenskerk na het bombardement van 1940 /// Bron: Wiki commons.

ineens wie er met jou nog overeind is gebleven. Er zijn gebouwen die je niet eerder waren opgevallen. Van andere huizen had je nooit verwacht dat ze de verschrikking zouden doorkomen.

Je ziet ze. En je weet

je geroepen om je te

bezinnen op je geza-

menlijke positie in een

losgeslagen land.

Er is veel veranderd

in de laatste decen-

nia. Je voelde je als

gereformeerde altijd

thuis in Nederland.

Toen er vreemdelingen

kwamen in ons land

dacht je na over een Bijbelse opstelling

in hun richting. Je deed het vanuit een

comfortabele positie: dit was toch jouw

land? Anderen waren vreemdelingen.

Inmiddels ben je zelf vreemdeling en

moet je maar afwachten hoe men zich

tegenover jouw 'onverlichte gewoon-

ten' opstelt. Libertijns Nederland loopt

onder leiding van D66 en GroenLinks

tegen de laatste resten van het publieke

christendom te hoop, met als speerpun-

ten de christelijke visies op vrouw en

huwelijk.

Kijk ik vanuit deze waarneming naar u

en ons, dan zie ik aan de ene kant hoe u

en wij na de kaalslag van de afgelopen

decennia gereformeerde kerken willen

zijn en elkaar daarin herkennen. Tege-

lijk zie ik dat er verschillen zijn in de

antwoorden die we geven op de vraag

of en hoe we als kerk vandaag contras-

terende gemeenschap (James Kennedy)

willen zijn, bijvoorbeeld op gevoelige

thema's als de manier waarop we als

mannen en vrouwen en als hetero's

en homo's leven in de kerk. Recent

lazen we in de krant over de stand van

zaken in uw plaatselijke kerken als het

gaat om de acceptatie van vrouwelijke

ambtsdragers en samenwonende homo-

seksuelen. We staan voor de vraag: zul-

len wij elkaar op dit punt vinden in een

gezamenlijke christelijke houding in

en tegenover het libertinisme van onze

samenleving? Daarvoor is

de eerste voorwaarde dat

we samen de Schrift op een

gezonde manier lezen. In

hun rapport leggen onze

deputaten hun vorderingen

in het gesprek met u over

het Schriftverstaan aan ons

ter beoordeling voor.

Blikveld Zopas onder-

scheidde ik de gebeurtenis-

sen in de jaren zestig en onze situatie

nu van elkaar.

Als je puur naar de jaren zestig kijkt en

je voor het heden je blikveld tot onze

beide kerken beperkt, dan is het niet

moeilijk om serieuze verschillen te zien

tussen beide kerken.

Als je vandaag breder om je heen kijkt

dan alleen naar onze beide kerken, zie

je ook iets anders. Als we samen tegen-

over een moslim staan of tegenover een

libertijn, dan weet je je één. Dat geldt

ook als je als gerefor-

meerde en Nederlands

gereformeerde samen

discussieert met een

roomse of een vrijzinnig

hervormde of een ouder-

wetse synodaal-gerefor-

meerde. Voor een zgn.

bevindelijk-gereformeer-

de zijn u en wij inzake

verbond en toe-eigening

van het heil één pot nat.

Het lastige voor ons, gereformeerden, is

om die twee perspectieven bij elkaar te

brengen: aan de ene kant die verschil-

len als je je op ons beiden concentreert,

aan de andere kant dat wat ons in het

veel grotere geheel gezien met elkaar

verbindt. Het zijn twee perspectieven,

twee paradigma's. Ze lijken elkaar te

verteren. Maar moet dat per se? Of zijn

ze te verbinden?

Ik keer nog even terug naar de verhou-
ding tussen de jaren zestig en nu.

Indertijd kende u diverse stromingen.

Er was de Open Brief van 31 oktober

1966 aan de zgn. Tehuisgemeente in

Groningen die duidelijk koos voor een

koers richting de synodaal-gerefor-

meerde kerken en moderne oecumene.

Maar er waren er ook die daar niets van

moesten hebben. Er waren bij u zgn.

Telderianen, maar ook die de leer van

Telder faliekant afwezen. Er waren er

die onze binding aan de confessie te ri-

gouzeus vonden, maar er waren er ook

die zich graag op de klassieke wijze

aan de gereformeerde leer bonden

maar moeite hadden met het kerkelijk

onrecht dat in hun ogen aan trouwe

broeders werd aangedaan.

Nog altijd draagt u de sporen van uw

veelkleurig verleden mee in de Pre-

ambule en artikel 17 van uw Akkoord

van Kerkelijk Samenleven, en ook in

vrijheden die kerken bij u

zich kunnen veroorloven

als het gaat om kinde-

ren aan het avondmaal,

openstelling van ambten

voor in een homoseksue-

le relatie levenden enz.

Maar er is ook het een

en ander gewijzigd. Er

zijn in de jaren zestig en

zeventig velen de door

de Open Brief gewezen weg naar de

synodaal-gereformeerde kerken gegaan.

Maar er zijn er veel méér *gebleven*. Zij

vormden een kerk met een eigen Ne-

derlands gereformeerd profiel. Daarin

blijkt in de loop van de jaren plaats te

'We kunnen elkaar niet

meer met sjablonen

uit de jaren zestig

tegemoet treden. Er

is wat veranderd'

'De weg naar Christus

loopt toch niet via

de zuivere taxatie

van Afscheiding en

Vrijmaking?'

zijn voor een groeiende binding aan de drie formulieren van eenheid en voor toenemende landelijke regelingen en kerkverbandelijke bezinning en oordeelsvorming. En de heftige distantie tot onze kerken uit de jaren zeventig heeft langzamerhand plaatsgemaakt voor een weloverwogen oriëntatie op en voor een verlangde afstemming met onze kerken. Dat betekent dat we elkaar niet meer met sjablonen uit de jaren zestig tegemoet kunnen treden. Er is wat veranderd.

Taxatie Ook bij ons trouwens. Want het is niet netjes om zo nadrukkelijk op u te focussen en aan ontwikkelingen bij onszelf voorbij te gaan. Dat zou ook niet eerlijk zijn. De zin die indertijd in de Open Brief als typerend voor ons werd gezien – dat de bedding van de kerk van Christus in Nederland via de *Vrijmaking* liep – stond in het kader van de discussie over de houding die moest worden aangenomen tegenover de synodaal-gereformeerde kerken. Haal je de zin uit dat verband

weg en verklaar je die tot absolute regel in alle situaties en voor alle mensen, zoals dat soms wel gebeurde, dan wordt het grotesk en vervreemdend – dat hebben wij inmiddels wel ingezien. Wat betekent zo'n zin voor een moslim die zich vandaag bekeert en nog nooit van een Vrijmaking gehoord heeft? En voor iemand die uit het pure ongeloof komt? De weg naar Christus loopt toch niet via de zuivere taxatie van Afscheiding, Vrijmaking enzovoort? Als het om de kerk gaat is er nog een ontwikkeling: de kerkelijke grenzen die uit het verleden stammen, blijken in veel gevallen niet meer te sporen met de huidige stand van zaken. Als je de kerkelijke kaart op dit moment opnieuw zou opmaken op basis van thema's, zou die er heel anders uitzien. De scheidslijnen zouden dwars door bestaande kerkformaties heen lopen. Dat

blijkt ook wel uit het verslag van het gesprek van uw en onze deputaten over de binding aan de belijdenis in zaken als charismata, doop, kerk en avondmaal. Die zaken spelen net zo goed bij ons als bij u. En ze houden ook de

Christelijke Gereformeerde Kerken bezig.

Ook onze *context* is veranderd. Dat valt ons als gereformeerden niet gemakkelijk. In het directe contact met de buitenwereld en andere christenen blijken we kwetsbaar. We zijn vatbaar voor secularisatie, storten ons soms in vreemde experimenten, reageren onevenwichtig. In onze verwarring zijn we blij met het houvast van onze kerkelijke papie-

ren en geschiedenis. We zijn ons bewust van het geschenk dat we daarin ontvangen hebben. Maar daarom vragen we ons ook af: wilt u ons helpen om in de diversiteit van opvattingen ons karakter van belijdende *gereformeerde* kerken te behouden? Welke steun krijgen we daarbij van u? In hoeverre is die bij u formeel geborgd? Kijkend naar de praktijk komt de vraag op: beweegt de werkelijkheid in de plaatselijke kerken zich niet op een weg bij ons vandaan? Dit zijn oprechte vragen van ons – mogen ze rekenen op een positief onthaal bij u?

Wisselende tijden, schuivende panelen: waar vinden we onze vastigheid? Is het niet ten diepste bij de eeuwige God en bij zijn Woord? Ons gebed is of zijn Geest ons in de huidige tijd bewaart bij Christus en zijn evangelie. Laten we daarin één mogen zijn! Want als de brón waaruit we putten dezelfde is, mag voor de toekomst wat verwacht worden!

'De kerkelijke grenzen die uit het verleden stammen, blijken in veel gevallen niet meer te sporen met de huidige stand van zaken'

Verder met de NGK

TEKST: BAS LUITEN, PREDIKANT TE ZWOLLE-CENTRUM EN HOOFDREDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Opnieuw werden de broeders uit de Nederlands Gereformeerde Kerken toegesproken door de preses van onze generale synode (zie *Binding en borging*, pag. 426-428). Dat gebeurt om de drie jaar. Hoe lang nog?

Ds. P. Niemeijer memoreerde dat er veel veranderd is bij de NGK. We kunnen haar niet meer beoordelen aan de hand van de Open Brief. Duidelijk is nu dat zij gereformeerde kerken zijn met een eigen profiel.

Dit wordt onderbouwd door de rapporten van onze deputaten Kerkelijke Eenheid. Al in 2008 schreven zij dat er wederzijdse overeenstemming was bereikt over de binding aan de belijdenis. Dat was een niet geringe mijlpaal, want juist vanwege de betekenis van de belijdenisgeschriften was indertijd de breuk ontstaan. Ter synode evenwel ontstond aarzeling, vooral naar aanleiding van het NGK-rapport over vrouwelijke ouderlingen en predikanten. Daarin werd een manier van Schriftverstaan (hermeneutiek) verdedigd, die te veel zou zijn gebaseerd op de wisselende

tijden. Dus durfden we in 2008 niet een stap verder te zetten, eerst moest dit besproken worden. Nu lees ik dat deputaten rapporteren dat daarover overeenstemming werd bereikt.

Dat geeft reden tot grote dankbaarheid en doet de hoop weer opleven. Want er bleek ook eenheid in geloof over doop en avondmaal, kerk en werk van de heilige Geest. Wat willen we nog meer?

Toch is er opnieuw aarzeling. Nu naar aanleiding van enkele concrete onderwerpen, namelijk de acceptatie van vrouwelijke ambtsdragers en van samenwonende homoseksuelen. De preses sprak van twee perspectieven. Als je let op het grote geheel is er veel wat ons samenbindt, maar als je dichterbij kijkt zien

we de verschillen. Hier heb ik moeite mee. Want verschillen zullen er altijd zijn, is het niet hierover, dan is het wel over andere onderwerpen die zich aandienen. En ik vind het te sterk gezegd dat er twee perspectieven zijn. Mijns inziens kun je die zo niet met elkaar vergelijken, want ze zijn niet gelijkwaardig.

Basis In 1892 ging dat heel anders! In dat jaar kwam de Vereniging tot stand tussen de kerken van de Afscheiding (1834) en van de Doleantie (1886). Bij de afgescheidenen leefden grote bezwaren tegen het gedachtegoed van dr. Abraham Kuyper, nota bene de voorman van de dolerenden. Ze moesten niets hebben van zijn leer over de

'Maak onderscheid

tussen het fundament

(Schrift en belijdenis)

én hoe je daarop bouwt

(actuele zaken)'

veronderstelde wedergeboorte, als basis voor de kinderdoop. Toch konden ze samengaan en ook Kuyper aanvaarden als predikant in de verenigde kerken.

Hoe was dat mogelijk?

Doordat men in de basis één was! Er was overeenstemming in geloof op basis van de Schrift en de belijdenissen. Daarin vond men elkaar. Daar-aan had men genoeg. Op basis daarvan zou men in gemeenschappelijk geloof kunnen oordelen over particuliere meningen en alle andere onderwerpen.

Nog steeds staat dit bekend als het wonder van de 19e eeuw. Hier zijn we God altijd nog diep dankbaar voor. Zo zijn de Gereformeerde Kerken in Nederland ontstaan! Licht het dan niet voor de hand vandaag net zo te handelen? Dit zit in de genen van de GKV én van de NGK! Maak onderscheid tussen het fundament (Schrift en belijdenis) én hoe je daarop bouwt (actuele zaken).

De CGK hebben hier minder mee. Tot op vandaag houden zij de boot van de kerkelijke eenheid af op grond van een verschil in ligging, terwijl overeenstemming in geloof wordt beleden. Zij hebben die houding in de genen. Zij stammen af van de afgescheidenen die de Vereniging niet konden meemaken met name vanwege de opvattingen van Kuyper. Na de Vrijmaking (1944) konden christelijke gereformeerde broeders ons fijntjes wijzen op hun gelijk. Hadden

zij deze ellende met de leer van Kuyper niet voorzien en terecht van zich af gehouden? Ons antwoord is daarop steeds ontkennend geweest. In de jaren voor

de Vrijmaking was de leer van Kuyper verheven tot leer van de kerk, zij moest ondertekend worden als een belijdenisgeschrift.

Die binding, daarvan hebben wij ons vrijgemaakt!

Van die binding was in 1892 geen sprake.

Zo essentieel is dus dat je samen ziet wat wel en

wat niet tot de basis behoort. Aan het Woord van God, nagesproken in de Formulieren van Eenheid, moet ieder zich ondubbelzinnig en onbekrompen willen binden. Van dat fundament mag niemand afdoen. Maar je moet er ook niet aan toevoegen, hoe belangrijk ook mag zijn wat zich actueel aandient.

Hulp De kerken van de Afscheiding en van de Doleantie waren wel zo reëel dat ze na de Vereniging niet meteen alle plaatselijke kerken lieten fuseren. Er ontstond een federatie van A- en B-kerken, die nog lange tijd herkenbaar zouden zijn aan hun verschillend profiel. Er moest een generatie overheen gaan, zeggen we achteraf. Toen was het echter een keus in geloof, om jarenlang de verschillen te verdragen en die waar nodig gezamenlijk te behandelen. Op die manier kwam de leer van Kuyper aan de orde op de GS van 1905, waar zij teruggewezen werd. Dat kon na

dertien jaren, nadat over en weer het vertrouwen was gegroeid. Hadden de kerken dit als voorwaarde gesteld, was de Vereniging er niet gekomen.

Het lijkt me heel belangrijk dat we dit samen onder ogen zien én hier ook in onze tijd naar handelen. Vertrouwen groeit niet op afstand. Als we samen avondmaal kunnen vieren, laten we daar dan mee beginnen. Als we één zijn in geloof, laten we dat dan hardop zeggen. Dan moeten we wellicht over en weer nog veel verdragen van elkaar, maar in een groeiend vertrouwen kunnen we ook samen onderwerpen agenderen.

Niemeijer zei, dat er ook bij ons iets is veranderd. Dat lijkt me voorzichtig uitgedrukt. We kunnen gerust stellen dat wij voor dezelfde actuele vragen staan als onze broeders en zusters van de NGK, ook ten aanzien van vrouw en ambt en samenwonende homoseksuelen. En we kunnen eraan toevoegen, dat ook onder ons een veelheid aan meningen hierover is ontstaan. Dus hoeven we niet naar de ander te wijzen, dat die eerst z'n problemen moet oplossen. Samen lopen we aan tegen de haast allesomvattende invloed van onze libertijnse samenleving. Terecht vroeg de preses de broeders van de NGK om hulp, om in de diversiteit van opvattingen ons karakter van belijdende gereformeerde kerken te behouden. Ik hoop dat ze ja zeggen, ik weet het wel zeker. Laten wij ze dan met open armen ontvangen, in de naam van Jezus.

‘Als we samen avondmaal kunnen vieren, laten we daar dan mee beginnen. Als we één zijn in geloof, laten we dat dan hardop zeggen’

Christenpoliticus Roel Kuiper

TEKST: JAN WESTERT, VOORZITTER VAN HET WI VAN DE CHRISTENUNIE EN REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Roel Kuiper heeft altijd iets boeiends te vertellen. Zo ook in *Mijn Land. Politieke verkenningen*. In de compacte uitgave geeft de ChristenUnie-leider in de Eerste Kamer zijn persoonlijke impressies van de Nederlandse politiek.

Roel Kuiper zou Roel Kuiper niet zijn, als hij ook in deze uitgave niet zou laten zien hoe belangrijk hij de rol van de doorwerking van het christelijk geloof vindt voor ons land. 'Christenen moeten spreken op de plekken van de macht.' Hij heeft moeite met de gapende leegte van het zwijgende christendom in ons midden. Met Angela Merkel constateert hij: ons probleem is niet teveel islam, maar te weinig christendom. Kuiper wil zijn geloof met trots uitdragen. Daarin staat hij in een rijke traditie van christen-politici die sinds Groen van Prinsterer christelijke politiek hebben vormgegeven in ons land.

Strijdbaar Over de plaats van christelijke politiek wordt in deze tijd veel ruimer gedacht. De rol van een christelijke politieke partij is voor christelijke kiezers niet meer vanzelfsprekend, zoals onder meer bleek tijdens de laatste verkiezingen. Christelijke politiek lijkt te worden gemarginaliseerd. De betekenis van religie in het politieke bedrijf is heel anders geworden dan ten tijde van die andere Kuiper (Abraham), de belangrijkste grondlegger van de christelijke politieke partijen. Kuiper draagt het strijdbare christendom van Groen mee in zijn politieke werk. Dat waardeer ik buitengewoon in hem. 'Christelijke politiek moet kritisch zijn, omdat nog altijd veel ongelegiti-

meerde machtshonger zich van mensen meester maakt. Christelijke politiek moet gericht zijn op het wegnemen van barrières van geweld en dwang. Op nieuwe generaties die een toekomst moeten hebben. De tirannie verdrijven uit het leven van mensen, een vuur ontsteken in nieuwe generaties, is dat niet een geweldige opdracht voor de christelijke politiek?' Deze passage tekent de overgave van Roel Kuiper aan christelijke politiek voluit. Het boekje *Mijn Land* lees je in no time. Wie wel eens twijfelt aan het belang van christelijke politiek zou ik dit werkje van harte willen aanbevelen.

Toets je eigen argumenten aan die van Roel Kuiper. Hij geeft argumenten om vanuit het christelijk geloof te blijven spreken in de politieke arena.

Paradigma Maar ik houd ook enkele vragen. Kuiper gaat niet echt in op het veranderde landschap voor de christelijke politiek en daarmee ook de afgenomen betekenis van christelijke politieke partijen. Daarmee blijft soms ook een wat nostalgisch beeld van christelijke politiek hangen. De tijd van de emancipatie van het christelijk volksdeel als aanjager van christelijke organisatie in een verzuilde omgeving behoort tot het verleden. Het type leiderschap dat daarbij hoort is er niet meer. Abraham Kuypers vrees voor atomisering van het maatschappelijk leven is in zekere zin

werkelijkheid geworden. In Kuipers verkenningen had deze paradigmaverandering nadrukkelijker aan de orde mogen komen. Verantwoordelijkheid dragen in en voor de samenleving is mede daardoor – en door veranderde opvatting over de rol van de overheid – in een ander daglicht komen te staan. Modernisering van de visie op de samenleving en daarmee ook op de overheid is voor christen-politici is uitermate relevant. En daar zoekt Roel Kuiper nu juist wel weer naar bezielde antwoorden. Daardoor blijft het gesprek met deze gedreven politicus uitermate boeiend.

N.a.v. Roel Kuiper, *Mijn land. Politieke verkenningen*. Amsterdam (Buijten & Schipperheijn), 2011.

72 pagina's, € 7,50.

Wanneer is een preek goed?

TEKST: JAN T. OLDENHUIS, EMERITUS-PREDIKANT VAN DE KERK TE HELPMAN ///

Ze ging naar een andere kerk. Ik zocht haar op. Het werd al gauw duidelijk: ze had niets aan de preken bij ons. In die andere kerk werd er veel mooier gepreekt. Dat sprak haar veel meer aan. Die dominee kwam in je leven, zei ze. Hoe dan, vroeg ik. Ik wou dat echt graag weten.

In het leven? Ik heb er altijd moeite mee gehad om ‘in het leven van de hoorders te komen’. Mooie woorden bedenken en gloedvolle zinnen formuleren en het op de preekstoel toch weer niet goed vinden en het anders willen zeggen, omdat je het gevoel hebt over de hoofden heen te spreken, dat was de ervaring die ik kende. Maar daarmee kom je nog niet in het leven van de hoorder. ‘Hoe doet die dominee dat dan?’ vroeg ik. ‘Nou,’ zei ze, ‘de laatste keer zei hij iets over heel eenvoudig werk, schoon houden van je huis bijvoorbeeld. En dat dat best heel belangrijk was. Het ging ook over iemand die heel eenvoudig werk deed in de tempel of de tabernakel. Zelfs als kleine jongen al. Dat was toen voor hem ook heel belangrijk.’ ‘En dat vond ik nou mooi,’ zei ze. Ik vroeg, of ze nog wist wat de tekst was waar de dominee over gepreekt had. Nee, dat was ze vergeten. Maar die ene opmerking over dat afstoffen in de tabernakel niet. Die had ze onthouden. En dat miste ze nou vaak bij ons. Ik besepte dat ik er nooit tegenop zou kunnen. Maar ik begreep dat de preek over de kleine Samuel was gegaan.

O ja, nu wist zij het ook weer. Die kleine Samuel die in de tempel bij de priester Eli allerhande werkjes moest doen, ja mooi was dat. En toen begreep ik, dat het mij wel nooit zou lukken om in het leven van de hoorders te komen

Laddertje Ik heb me vaak afgevraagd wat een goede preek is. Daar moet je als dominee maar niet al te snel over gaan schrijven. Want dan gaan de mensen denken, dat hij zijn eigen preken wel goed vindt. Ik waag het er op en ik hoop dat de lezer dit stukje zal willen lezen tot en met de laatste zinnen. Er zijn vele dikke boeken vol geschreven over dit onderwerp en er zijn vele discussies over gaande. Dat zal ook wel zo blijven zo lang er gepreekt wordt. Er worden zelfs wedstrijden gehouden en bekroningen

voor de beste preek uitgedeeld. Die gaan dan lang niet altijd naar gevestigde predikers. Die hebben er nu juist wel allemaal college over gehad, ikzelf nog van C. Veenhof, die veel geschreven heeft en ook veel gepreekt heeft en die een gevierd spreker en preker was. Daar zijn vele verhalen van bekend. Ook anekdotes. Er zijn andere

gelegenheden om die te vertellen. Hij leerde ons dat we ‘diep moesten boren in de tekst’ en dat de boodschap ons ‘vlees en bloed’ moest worden. We kregen ook altijd te horen dat we ‘het’ eigenlijk ‘niet gezien’ hadden. En dan gaf hij zelf een breed betoog over wat we toch echt hadden moeten ‘zien’. Dat was dan uiteraard altijd precies datgene wat hij zelf had ‘gezien’. Het was net alsof hij ons naar een plafond wilde tillen. Daar konden we beslist veel van leren, vaak tenminste, maar we kregen nooit het laddertje mee. Misschien kan dat ook wel niet. Misschien moet ieder zelf het laddertje maar zien te vinden. Hij had wel heel goede adviezen, bijvoorbeeld, dat je nooit een tekst bij een boodschap moet zoeken, omdat je dan bijna altijd de tekst zult laten buikspelen. Dan ga je eerst bedenken wat jij wil zeggen, om dat vervolgens via een daarbij gezochte tekst met zogenaamd goddelijk gezag er bij de gemeente in te stampen. En dat past niemand die gelooft dat het in de Bijbel om het Woord van God gaat, waarbij alle woorden van welke preker ook op een lager niveau staan. Die opmerking heb ik wel altijd onthouden. En ze lijkt me de doodsteek voor vele preken van vandaag, die een

‘Soms denk ik als hoorder: heeft de preker wel gezweet?’

'Een preek is een preek. Soms

is ze goed, en soms niet.

Daar kun je over twisten'

thema behandelen, waarbij dan teksten worden gezocht.

Geïnspireerd Veenhof zei ook dat de formulering van wat je zeggen wilt in een preek een wezenlijk onderdeel is van de voorbereiding. Ook dat heb ik onthouden. Want hoe goed het ook is om de gemeente niet van een papiertje maar rechtstreeks aan te spreken – wat zijn er al niet een artikelen geschreven over het uit het hoofd preken – als je de formuleringen niet eerst eens helemaal door je heen hebt laten gaan, slaat het paard van de improvisatie gauw op hol. En het zijn alleen maar de heel grote geesten die dat paard kunnen temmen. Er zijn onder ons ook hele betogen opgezet over het gezag van de preek. Daarbij zijn en worden soms termen gebruikt

die de indruk geven dat de preek op hetzelfde niveau staat als het Woord van God. Ik heb op catechisaties wel eens laten discussiëren over de stelling 'de preek is Gods Woord'. Ik herinner me hoe één van hen geschokt was, toen ik dat glashard ontkende en zei, dat ik best wel eens een preek van me zelf had verscheurd. De aanduiding dat de preek de bediening der verzoening zelf is, tilt haar tot op het niveau van de geïnspireerde Bijbelschrijvers. Zij preekten niet: zij kwamen regelrecht met de boodschap van God. En zij zijn boven onze kritiek verheven. Een preek is een preek. Soms is ze goed, en soms niet. Daar kun je over twisten. En van sommige preken is het het beste wanneer ze verscheurd worden. Er moet hard gewerkt worden om een goede preek te maken: woord-

studies, en meditatie, en commentaren, we hebben er een wetenschappelijk instituut zoals de theologische universiteit voor nodig, en kennis van de taal en de grammatica, en gebed om de boodschap te 'zien' en de goede woorden te vinden en feeling voor de hedendaagse cultuur, voor wat er leeft bij jong en oud en nog veel dat meer met transpiratie dan met inspiratie te maken heeft. De kerk moet preken, preken, preken, stond vorige week in het Nederlands Dagblad. Dat zei oud minister Veerman. Wat goed! Soms denk ik als hoorder: heeft de preker wel gezweet?

Simpel Misschien is het tenslotte wel heel simpel. Een preek is goed, als je bij thuiskomst je Bijbel nog eens pakt en de tekst nog eens naleest en merkt, dat je die nu beter gebruiken kunt, omdat je beter weet wat er staat en wat dat betekent. Waarbij verwondering groeit, omdat je dat nog nooit zo bedacht had en herkenning omdat het past bij wat je al vaker gehoord hebt en bewondering om dat wat er staat. Nog simpeler: een preek is goed, als je er de Bijbel beter door leert lezen en begrijpen. Daar is héél veel voor nodig. En soms komt de toepassing zonder dat je het merkt, soms zelfs jaren later. Ik wou dat er altijd goed gepreekt werd. Wat zouden we daar een stuk verder mee komen bij alle verwarring die ons overspoelt.

Goed? Ik heb maar heel weinig goede preken geproduceerd. Van misschien één of twee heb ik het wel eens gedacht. Maar eigenlijk was er nooit één echt helemaal goed, denk ik. Misschien bestaan er wel geen echt goede preken. Er heeft ooit maar Eén goed gesproken, en dat is God, die in de Bijbel spreekt. En de eeuwen der eeuwen zullen niet lang genoeg zijn voor ons mensen om precies te zeggen wat Hij zegt.

KLASSIEK LICHT: TWEDE NIEUWE DELEN

Onder de naam Klassiek Licht brengt het Nederlands Dagblad sinds 2008 een serie boeken uit die van grote invloed zijn geweest op het christendom in Nederland. De reeks staat onder redactie van prof. Dr. Herman Selderhuis van de TU Apeldoorn en adjunct-hoofdredacteur van het Nederlands Dagblad, Koert van Bakkum. Binnen deze serie zijn nieuwe delen verschenen:

H.F. Kohlbrugge, *Ellende en verlossing*, bewerkt en ingeleid door L.J. Geluk, 288 pagina's, € 15,90.

Kohlbrugge geldt als een van de meest invloedrijke predikers ooit. Aanvankelijk werd hij in Nederland door de Lutherse en de Hervormde Kerk, en in Duitsland door de Pruisische autoriteiten van de kansel geweerd. Maar zijn radicale genadeprediking maakte diepe indruk en als predikant van de Niederländische-reformierte Gemeinde in Elberfeld verwierf hij groot gezag. Dit boek bevat Kohlbrugges beroemde preek over Romeinen 7:14; zijn eerste preek in de Nederlandse Hervormde Kerk, gehouden in Vianen in 1856; en een prekenreeks over Psalm 118 die getuigenis aflegt van een diepe geloofs-crisis na de dood van zijn zoon. Als geen ander verwoordt Kohlbrugge dat geloven niet draait om christelijke activiteit, maar om overgave aan Christus.

I. da Costa, *Bezwaren tegen de Geest der eeuw; Hoogst belangrijke briefwisseling met dr. H.F. Kohlbrugge over de heiligmaking*, bewerkt en ingeleid door O.W. Dubois, 152 pagina's, € 13,90.

In 1823 schokte de pas tot het christelijk geloof bekeerde Da Costa zijn tijdgenoten met zijn *Bezwaren tegen de Geest der*

eeuw. De joodse jurist en dichter hekelt hierin de verlichte tijdgeest die zich in alles verheven voelt boven wat men voordien voor goed, waar en schoon had gehouden. Da Costa's cultuurkritiek is pessimistisch en eenzijdig. Tegelijk is het geschrift profetisch over de problemen van de moderne samenleving. En het plaatst Gods genade en majesteit op indrukwekkende wijze tegenover de zelfgenoegzaamheid van de moderne mens. De daaraan toegevoegde *Hoogst belangrijke briefwisseling* tussen Da Costa en Kohlbrugge is van grote invloed geweest op de theologische discussie in Nederland over rechtvaardiging en heiliging.

De boeken zijn te bestellen via www.ndwinkel.nl/klassiek.

ZONDAG 26 JUNI VLUCHTELINGENGEBEDSDAG

De vluchtelingenbedagsdag is bedoeld om kerken bewust te maken van het belang om te bidden voor vluchtelingen en het vluchtelingenwerk in Nederland en daarbuiten. Samen met ZOA doet Gave de oproep om het gebed voor de vluchteling een plek te geven.

Bijna dagelijks worden we ermee geconfronteerd. Onvoorstelbaar leed. Familieleden gedood of vermist. Alles kwijt. Van huis en haard verdreven, als je al een huis en haard had. Als gevolg van gewapende conflicten, oorlogen en natuurrampen. Of vanwege de oneerlijke verdeling van welvaart. Veel mensen zijn op weg naar een veilige plek dichtbij, een tentenkamp of naar een ander land ver weg. Op 20 juni is het Wereldvluchtelingendag. Dan komen de cijfers weer voorbij van vluchtelingen in de wereld. De aantallen zijn enorm. Ze kunnen

verlammen. Maar achter ieder getal zit een vluchteling, een mens. Iemand zoals u en ik.

Jezus zegt zelf: 'Ik was een vreemdeling en u hebt Mij gastvrij onthaald.' Hierin ligt de roeping om bewust betrokken te zijn bij de mensen achter dit thema. Bid daarom mee voor de vluchtelingen op zondag 26 juni.

Stichting Gave biedt op haar website diverse materialen aan, zoals een flyer/boekenlegger die u kunt uitdelen in de gemeente, een powerpointpresentatie met korte introductie, gebedspunten met toelichting, een preekschets over het thema: gastvrijheid. (Eerdere preekschetsen uit 2010, 2009 zijn ook nog beschikbaar.) en een artikel voor in uw kerkblad. Ook op de website van ZOA vindt u diverse materialen, zoals tips voor kerken, bidden, collectiedoelen, downloads en liederen.

Jaarlijks organiseert de UNHCR de Wereld Vluchtelingendag op 20 juni. ZOA en stichting Gave hopen dat kerken en individuele christenen de uitnodiging aannemen en tijd apart zullen zetten om te bidden voor de vluchtelingen wereldwijd en voor de asielzoekers in Nederland.

Meer informatie:
www.zoa.nl en www.gave.nl.

UIT DE KERKEN

Aangenomen
Naar Beverwijk: kandidaat G.W. Kroeze te Rotterdam.

Bedankt
Voor Ureterp: A. de Braak te Heemse.

Beroepen
Te Almelo: ds. W.F. Wisselink te Leek.

VOORBEDE EVANGELISATIEWERK

Centrum Dienstverlening Gereformeerde Kerken en de vereniging Evangelisatie & Recreatie (E&R) roepen de Gereformeerde Kerken op om op zondag 19 juni a.s. voorbede te doen voor het evangelisatiewerk in Nederland.

In een brief aan de kerken vragen zij gezamenlijk: 'Wij willen u vragen te bidden voor het Nederlandse volk, dat zij hun harten mogen openen voor de God van het Leven. Ook willen wij u vragen te bidden voor de werkers in het land. Het gaat hierbij om de vrijwilligers die hun vrije tijd of vakantieweek besteden aan de voorbereiding en uitvoering van stads-, dorps-, mime- of campingprojecten, maar ook om predikanten en opbouwwerkers die actief zijn in herplanting van kerken en gemeentestichtingsprojecten.'

Via de website van Centrum Dienstverlening Gereformeerde Kerken, www.centrum-g.nl en de website van de vereniging E&R, www.eenr.nl is een bijbelleesrooster te downloaden. Dit is voor gemeentelieden te gebruiken in de week voorafgaand aan de voorbede-zondag. Op aanvraag zijn er ook preeksetsen beschikbaar. Op de websites kunt u meer informatie vinden over evangelisatie of over de mogelijkheid om de komende zomer actief mee te doen aan één van de E&R-projecten.

Studeren naast je werk?

Volg dan één van de deeltijdstudies van de GH!

Als je gelooft in je werk!

Wicher (HBO-V):
"Wat ik leer bij HBO-V
kan ik direct in praktijk
brengen op de
ambulance!"

21 WELKOMDAG
juni 2011
dinsdag 14.00 - 17.00 uur

PABO • HBO-V • SPH • MWD • GPW • GODSDIENSTLERAAR

Gereformeerde
Hogeschool

www.gh.nl

vakantie?

Neem het christelijke tijdschriftenpakket mee!

dichtstbijzijnde verkooppunt
of bestellen?

inspiritmedia.nl/vakantiepakket

088 326 33 77

NU:

€7,95

Ook leuk om
weg te geven!

STICHTING WOORD & WERELD

Zojuist verschenen: Cahier 89

Eerlijk
duurt
het langst

Bijbelstudies over
echtheid in
het Oude en het
Nieuwe Testament,
door M.H. Oosterhuis

168 x 230 mm,
genaaid,
gebrocheerd,
80 pagina's

Prijs bij abonnement
€ 9
Ook verkrijgbaar bij de
boekhandel
voor € 10,75

Eerlijk duurt
het langst

Bijbelstudies over
echtheid in het Oude en
het Nieuwe Testament

M.H. Oosterhuis

bestel via www.woordenwereld.nl of
www.bladenbox.nl (ook voor een abonnement)

De C van Christelijk

Neem nu een proefabonnement
op het Nederlands Dagblad.

■ Drie weken

■ Zes euro

Ga naar nd.nl

Nu ook als app

■ **nd** ©

DE KRANT MET DE C

Donatus
verzekert vertrouwd

Donatus verzekert kerkgebouwen en alles wat daarbij hoort. Zoals doopvonten, kanselbijbels en orgels. Ook voor vrijwilligers en werkers in kerkelijke dienst hebben we passende verzekeringen. Donatus is een betrokken specialist. Klein genoeg om u persoonlijk van dienst te zijn. Groot genoeg om met een gerust hart uw verzekeringsbelangen aan toe te vertrouwen. Donatus is een onderlinge verzekeringsmaatschappij zonder winstoogmerk. Samen met u zorgen we ervoor dat wat waardevol is, behouden blijft voor onze kinderen en hun kinderen en hun kinderen...

Donatus

www.donatus.nl tel. 073 - 5221700